

Er zijn goede boeken en slechte boeken. Hoogdravende meesterwerken en simpele streekromannetjes. Iedereen heeft er een mening over.

Hoe langer de zin, hoe beter het boek?

KAYA BOUMA / VK BEELD SXC.HU

Wat maakt een boek literair? Wetenschappers van het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis en de Universiteit van Amsterdam onderzoeken het.

‘We verwachten dat er een relatie is tussen hoe een tekst is geschreven en hoe die wordt beoordeeld’, zegt projectleider Karina van Dalen-Oskam (49) van het Nationale Lezersonderzoek.

Een ambitieus project. Hoe pakken jullie dat aan?

‘We kijken of we in fictie formele eigenschappen kunnen vinden die een rol spelen in de beoordeling of die boeken goed of slecht worden gevonden, literair of niet-literair. We proberen dat zo veel mogelijk te meten aan vierhonderd romans, met behulp van software. Hoe lang en ingewikkeld zijn de zinnen? En hoeveel verschillende woorden worden er gebruikt? Dat vergelijken we met de meningen die mensen over deze boeken hebben. We houden een online-enquête waarin iedereen zijn mening kan geven over de vierhonderd boeken die we onderzoeken.’

Is het raadsel van literatuur wel te doorgronden?

‘Het is nooit helemaal op te lossen. We denken dat we wel een aantal eigenschappen kunnen vinden die een minimum voorwaarde voor literatuur zijn. Door de technische ontwikkelingen van de laatste jaren is het mogelijk die for-



Wat is het geheim van een goed boek?

mele eigenschappen te onderzoeken. Wij zijn de eersten, ook internationaal, die hiermee bezig zijn.’

Het zijn toch critici en uitgevers die bepalen of een boek als literatuur wordt gezien?

‘Dat is op dit moment de heersende mening in de literatuurwetenschap. Maar het gaat tegen de intuïtie van veel lezers in. Alsof de tekst zelf er niet toe doet. Alsof je als je een boek leest, daarover geen eigen mening hebt en alleen maar wordt beïnvloed door critici. Juist

omdat de heersende mening op dit moment is dat de context bepaalt wat literatuur is, is dit onderzoek best controversieel.’

Hoe is de lijst met boeken die jullie onderzoeken samengesteld?

‘Deze is gebaseerd op de best verkochte en meest gelezen boeken van de afgelopen drie jaar. Er staan geen boeken op die ouder dan vijf jaar zijn. We willen voorkomen dat mensen bij een boek uit de jaren zeventig denken: dat heb ik op school geleerd, dat is literatuur. We willen meningen van lezers van allerlei soorten en maten.’

Waar lopen jullie tegenaan?

‘Tot nu toe hebben bijna twaalfduizend mensen de enquête ingevuld. We hopen er nog er zo’n zesduizend bij te krijgen. Vooral fanatieke lezers doen mee. Voor de representativiteit willen we ook graag mensen die wat minder vaak lezen en wat minder literair denken te lezen.’

Hebben jullie al interessante ontdekkingen gedaan?

‘Daarvoor is het nog te vroeg. We denken dat onderzoek naar syntactische complexiteit – hoe ingewikkeld is een zin – interessante resultaten gaat opleveren. Misschien zitten in boeken die literair worden gevonden wel meer ingewikkelde zinnen. Of er worden langere woorden gebruikt en een grotere variatie aan woorden. Het is niet een van die eigenschappen die het verschil maakt, maar een combinatie ervan.’

De enquête van het Huygens Instituut kan tot begin september worden ingevuld. Begin november worden de eerste onderzoeksresultaten gepubliceerd.
>> hetnationalelezersonderzoek.nl